

Rokytnice v Orlických horách 1318–2018,
ed. Hana FERENCOVÁ, Město Rokytnice
v Orlických horách, Rokytnice
v Orlických horách 2018

811 s., ISBN 978-80-270-4362-0

Vyrovnaní s historickou pamětí patří k neuralgickým bodům lokalit, kde byla přervána kontinuita osídlení. V českých zemích se to týká zejména míst, odkud bylo po roce 1945 vyhnáno německé obyvatelstvo. Rokytnice v Orlických horách mezi tyto obce patří, lze proto jen uvítat iniciativu současné reprezentace města, jež přišla s ideou zpracovat jeho kompletní dějiny a knihu vlastním nákladem vydat. Vznikla tak rozsáhlá monografie s bohatým obrazovým doprovodem, koncipovaná chronologicko-tematicky v duchu tradičního regionálního dějepiscevtví.

Úvodní pasáže se zabírají vývojem obecní symboliky a územně-správním vývojem dnešní Rokytnice coby sídla v pohraničí, na což navazuje popis přírodních podmínek regionu. Historii obce uvozují pasáže, jejichž cílem je nastínit škálu archeologických a historických pramenů i dějiny dosavadního bádání, a to včetně práce místních písmáků a kronikářů. Následuje postižení historie lokality z archeologického úhlu pohledu. I ten potvrzuje, že stále osídlení regionu je výsledkem vrcholně středověké kolonizace, jakkoliv autor daných pasáží Bohumír Dragoun poukazuje i na osídlení z doby bronzové.

Další kapitoly přibližují historii obce od sledovatelných počátků ve 14. století až na práh současnosti. Autoři se soustředí na vývoj města, jeho ekonomiku a život obyvatel, leč s přesahy do dalších sfér. Samostatnou část pak tvoří navazující představení společenského a kulturního vývoje, jež pojednává témata jako vývoj obyvatelstva Rokytnice v letech 1654–2018, vývoj původního německého nářečí i místních jmen, vývoj církevní organizace (od poloviny 16. století), obraz spolkové činnosti i školství, historie místní židovské komunity a architektonický a urbanistický vývoj. Závěrečné pasáže představují stručná biografická hesla významných osobností města a přílohy v podobě soupisu duchovních správců rokytnické farnosti, rychtářů, primasů, starostů a předsedů městského národního výboru jednotlivých obcí tvořících současnou Rokytnici a nakonec statistický výčet poměrů v Rokytnici k roku vydání knihy.

Zaměříme se podrobněji na pasáže, které pokrývají dějiny města od středověku po dobu pobělohorskou. Nejstarší období historie obce od roku 1318 do roku 1487 zpracoval Tomáš Somer. Mezníky jsou tu z jedné strany první písemná

zmínka o Rokytnici, zachycená v zemských deskách v důsledku majetkoprávního sporu, datum druhé označuje vydělení Rokytnice z rychnovského panství. Somer poukazuje na torzovitost pramenných zpráv, čímž zdůvodňuje uchopení tématu optikou držitelů obce, tj. rodu z Rychnova, vývoje rychnovského panství a církevní správy. V úvodních pasážích nastiňuje hospodářský a sociální vývoj českých zemí ve vrcholném středověku s důrazem na kolonizaci. Podrobně se věnuje představení pánů z Rychnova (resp. Drnholce), jedné z větví rodu Kouniců, a jejich majetkové expanzi v regionu Orlicka a Podorlicka. Na tomto základě formuluje hypotézu o lokaci Rokytnice. Zmíněný spor z roku 1318 ukazuje, že obec tvořila majetkový celek s opevněnou lokalitou Pěčín, přičemž Rokytnice plnila městskou, resp. trhovou funkci, Pěčín zase roli obrannou a snad správní. Obě obce byly také centry farních obvodů.

Popisu vývoje církevní správy v regionu včetně vzhledu do obsazování beneficí při patronátním kostele se autor věnuje v dalších pasážích. Roku 1423 zbavil Zikmund Lucemburský Hynka I. z Rychnova kvůli jeho příklonu ke kalichu všech statků a postoupil je svému straníkovi Půtovi z Častolovic. Akt sice nebyl realizován, daná listina ovšem přináší první zmínku o Rokytnici jako o *oppidu*. Roku 1454 připadla Rokytnice i s dalšími statky právem odumrti králi Ladislavu Pohrobkovi, ten však majetek postoupil dalším z členů bohaté rozvětveného rychnovského rodu. Somer vyvozuje, že v té době byla Rokytnice součástí menšího samostatného dominia a k jejímu znovusjednocení s rychnovským panstvím došlo až po roce 1454. K definitivnímu oddělení došlo roku 1487, kdy se změnili majitelé jak Rokytnice, tak Rychnova.

Období let 1487–1627 se autorsky ujal David Radek. Svou část uvádí vzhledem do náboženských přerývů předbělohorské doby, což se následně stane jednou z vedoucích linií výkladu dějin Rokytnice daného období. Také Radek se soustředí na majitele rokytnického panství a jejich střídání (Johanka z Rychnova, Lickové z Rýzmburka, Mauschwitzové, Zieglerové z Klipphausen). V tomto období dosáhla Rokytnice statusu městečka, v době Licků z Rýzmburka a Mauschwitzů zde vyrostl renesanční zámek, zároveň ale bylo rokytnické panství předmětem řady sporů, například mezi Johankou z Rychnova a Janem z Pernštejna. Autor se poměrně obsáhle věnuje i hospodářskému a sociálnímu vývoji rokytnického panství. Podrobně analyzuje například poddanský řád dochovaný v purkrechtní knize založené Joachimem Mauschwitzem roku

1572 či náboženský řád vydaný Christopherem Mauschwitzem roku 1601. Na jejich základě přibližuje životní podmínky poddaných na rokytnickém panství. Epilog představují první léta třicetileté války. Mezníkem je rok 1627, kdy se majitel panství Joachim Ziegler rozhodl emigrovat do Lužice, a tak Rokytnici směnili s Ottou Nostitzem. V držení Nostitzů Rokytnice zůstala až do roku 1850.

Výklad o historii Rokytnice v Orlických horách v období 1318–1627 je zjevně poznamenán

pramennou nouzí, oba autoři se však svěřenému úkolu zhostili se ctí. Napomohlo jim jak důsledné zasazování lokálních dějů do širšího kontextu, tak komparace s jiným, leč odpovídajícím prostředím. Obecně vzato představuje publikace v dobrém slova smyslu tradiční regionálněhistorickou monografii, skýtající vědecky podložený, zároveň však přehledný obraz dějin města.

JOSEF ŠRÁMEK